

Врз основа на член 51, став 1, алинеја 12 од Статутот на Федерацијата за Планинарство на Северна Македонија, Претседателството на Федерацијата за Планинарство на Северна Македонија на ден 18 септември 2025 година донесува:

**ПРАВИЛНИК
ЗА ОРГАНИЗАЦИЈА И ВОДЕЊЕ
ПЛАНИНАРСКИ АКЦИИ, ПОХОДИ И МАРШЕВИ
НА ФЕДЕРАЦИЈАТА ЗА ПЛАНИНАРСТВО НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**

СОДРЖИНА НА ПРОПИСИТЕ

Член 1.

Овој правилник го регулира начинот на планирање, организирање и водење на акции, како и обврските и правата на водичите и учесниците во планинарските акции, походи, маршеви како и сите други форми на организирано планинарење од страна на клубовите членки на Федерацијата за Планинарство на Северна Македонија (во натамошниот текст: ФПСМ) како и од самата Федерација.

I. УСЛОВИ

ПЛАНИНАРСКА АКЦИЈА, ПОХОД И МАРШ

Член 2.

Организираните планинарења во ФПСМ се сметаат за планинарски акција, поход и марш:

- **Планинарска акција** е планирано кратко патување кое вклучува движење низ ридски, планински или друг неградски терен, во траење подолго од половина час, а се презема заради одмор или рекреација.
- **Планинарски поход** е планирано патување кое трае неколку часа или денови кое вклучува движење во планините, при што фазите и видовите на движење се однапред одредени. Поради својата напорна природа, походот бара добра физичка подготвеност, подготовка и соодветна опрема од учесниците.
- **Планинарски марш** е посебен или редовен масовен и отворен собир на членовите на едно или повеќе планинарски друштва по повод годишнина, прослава или некоја друга слична пригода и заради промовирање или популаризирање на планинарењето или планинско подрачје, кое опфаќа организирано движење во планините. Собир кој не вклучува движење во планина не се смета за планинарски марш. Планинарските маршеви можат да се нарекуваат со различни имиња (средба, собир, ден, обиколка, искачување и сл.), во зависност од нивната природа, традиција и други карактеристики.

Значењето на терминот „акција“ во понатамошниот текст вклучува планинарски акции, тури и планинарења. Другите планинарски активности што се вршат на планините, како што се кампување, истражување, експедиции, школи, семинари, состаноци, собири и слично, не се сметаат за акција во смисла на овој правилник и се организираат и спроведуваат во согласност со посебни акти и одлуки.

Планинарска акција се смета за активност организирана од планинарски клуб на која може да се приклучи секој член на планинарскиот клуб кој поседува соодветни вештини, физичка подготвеност и опрема, а која се најавува со објавување во Годишната или месечна програма или план на клубовите како и Годишната програма на ФПСМ, на огласната табла, веб-страницата на здружението или ФПСМ или на редовен состанок.

Карактеристиките на (туристичка) екскурзија и (туристички) пакет аранжман се опишани во Законот за туристичка дејност.

ОРГАНИЗАТОР

Член 3.

Организатор на планинарски акции може да биде здружение регистрирано во ФПСМ. При организирање на акции во здруженија кои имаат организациски единици (секции, одделенија и сл.), за организатор се смета здружението, а не организациската единица без правен субјективитет.

Доколку организаторот нема доволен достапен број на водичи за акцијата што планира да го организира, може да се обрати за помош до Комисијата за планинарски водичи при ФПСМ.

ВОДИЧ

Член 4.

Водич во планина (во натамошниот текст: водич) е член на планинарско друштво кој се стекнал со оваа титула преку обука од Комисијата за планинарски водичи (во понатамошниот текст КПВ) и кој положил испит за знаење и вештини (положен испит).

Водичките активности (водење, подготовка, едукација и превенција) на планинарски водич на ФПСМ за потребите на членовите на планинарските клубови имаат статус на професионална дејност во ФПСМ и не се сметаат за услуга во туризмот.

Стекнувањето звање *водич* е регулирано со Програмата за обука на КПВ. Во зависност од квалификацијата, може да се користат и називите планинарски водич, водич на ФПСМ, водич инструктор на КПВ и други.

Планинарските клубови или нивните организациски единици (секции, одделенија, комисии, одбори и сл.), градските и регионалните здруженија не можат да доделат звање *водич* на своите членови.

Лицата кои не се обучени и лиценцирани од Комисијата за планинарски водичи не се сметаат за водичи и не се овластени да водат организирани планинарски акции во организација на членките на Федерацијата за планинарство на Северна Македонија.

Водичите-приправници и водичите на кои им е истечена лиценцата не се сметаат за лица овластени самостојно да водат планинарски акции во планинарски друштва.

II. ОРГАНИЗИРАЊЕ АКЦИИ

ПОДГОТОВКА

Член 5.

Организациските задачи се:

- планирање датуми, правци на движење и дестинации, патување, предвидено време и време за одмор, резервни опции во случај на неповолни околности на теренот и трошоци за учесниците на акцијата;
- договарање со давателите на услуги;
- планирање на водењето;
- подготовка на опрема;
- собирање на пријави;
- информирање на учесниците;
- административни и други задачи поврзани со подготовката на акцијата.

ОРГАНИЗАЦИСКИ ЗАДАЧИ ВО ПЛАНИНАРСКИТЕ КЛУБОВИ

Член 6.

Организациските задачи за планинарските акции може да ги извршува само лице овластено од организаторот за извршување на овие задачи.

За грешки и пропусти во извршувањето на организационите работи во рамките на планинарското друштво, лицето на кое му се доверени организациски задачи одговара пред здружението. Планинарското друштво е одговорно за грешки и пропусти кон трети лица.

Доколку планинарската тура има карактеристики на туристичка екскурзија или пакет тура (ако содржи давање на две или повеќе туристички или угостителски услуги организирани од планинарско друштво), организаторот на екскурзијата е должен да обезбеди исполнување на условите пропишани за такви патувања во Законот за туристичка дејност.

Доколку планинарско друштво наплати пари за превоз на социјално патување, собраните средства се уплаќаат во каса или на сметка на здружението (организатор на патувањето), а направените трошоци се плаќаат според добиената фактура од превозникот.

ИЗВЕСТУВАЊЕ

Член 7.

Известување за планинарските акции се смета за писмена објава за планинарска акција што организаторот ја објавува на огласна табла, официјална веб-страница, официјален профил на социјална мрежа или што е усно презентирана на состанок на планинарскиот клуб од водич на ФПСМ овластен од организаторот.

Известувањето за планинарска акција треба да ги содржи следните информации:

- име на организаторот;
- име и презиме на водичот;
- време и место на собирање на учесниците;
- информации за проценетите трошоци;
- насоки за регистрација;
- план на акцијата (дестинација, време, растојанија итн.);
- информации кои се однесуваат на безбедноста и удобноста на учесниците (неопходна опрема, облека и обувки, физичка подготвеност за надминување на предвидените напори, тежината на акцијата итн.);
- информации за условите за учество на акцијата (однесување во групата, лична одговорност и сл.)

Годишен или месечен план за планинарските акции кој содржи информации за организаторот, датумот на акцијата, дестинацијата и водичот не се сметаат за целосни информации за акцијата.

НАВРЕМЕНОСТ НА ИЗВЕСТУВАЊЕТО

Член 8

Организаторот е должен да обезбеди навремено известување:

- пократки акции мора да бидат објавени неколку дена однапред, но не пократко од 3 дена;
- акциите кои вклучуваат заеднички превоз мора да се организираат најмалку три недели однапред;
- подолгите акции мора да бидат објавени неколку месеци однапред, но не пократко од 2 месеци;
- планирањето на акцијата организаторот е должен да го направи и најави преку месечниот или годишниот план.

ЧЛЕНСТВОТО КАКО ПРЕДУСЛОВ

Член 9.

На акции организирани од планинарски друштва можат да учествуваат само членови на планинарските клубови. Член на планинарски клуб во Република Северна Македонија се смета секое лице со важечка членска книшка на Федерацијата за планинарство на Северна Македонија и платена членарина за тековната година.

На акции организирани од планинарски клубови може да учествуваат следниве лица:

- членови на планинарскиот клуб кој го организира патувањето,
- планинари регистрирани како членови на ФПСМ преку планинарски клуб кој не е организатор на патувањето, доколку тоа го предвидел организаторот на патувањето.

На акциите организирани од планинарските клубови не смеат да учествуваат лицата кои не платиле членарина за тековната година во ниту еден планинарски клуб член на ФПСМ.

ПРИЈАВУВАЊЕ

Член 10

Планинарски акции за кои е потребно организирање превоз за учесниците, купување билети за превоз, резервација на ноќевања или посебна физичка подготвеност за надминување на предвидените напори, организаторот собира писмени пријави од учесниците на акцијата. Апликацијата содржи име и презиме на учесникот, износот на уплатата за патувањето и други потребни информации - број на мобилен телефон, број на пасош, број на книшка ФПСМ, а треба да содржи и потпис на учесникот дека е запознаен со планот за патување, нивните обврски итн. Доколку се пријават повеќе заинтересирани учесници од планираниот број, ќе се формира листа на чекање.

Доколку се собираат финансиски средства за превоз на патувањето и доколку поинаку не е уредено со одлука на организаторот, регистрацијата без авансно плаќање не се смета за валидна.

Пријавите за учество во акцијата се рангираат според редоследот на плаќање, а приоритет за пријавување може да имаат поспособните членови или слично.

Редоследот на пријавување и конечниот список на учесници на акцијата го одредува водичот.

Организаторот и водичот имаат право да постават посебни услови во однос на роковите за плаќање и враќање на авансот во случај на повлекување на пријавен учесник или откажување на акцијата. Ако регистриран член го откаже своето учество, може да најде замена, под услов водичот да се согласи.

Водичот го носи списокот на пријавени учесници за време на акцијата.

УЧЕСНИК НА АКЦИЈАТА

Член 11

Доколку смета дека е потребно, организаторот може да побара од учесникот со потпис да потврди дека:

- е запознаен со планот за акцијата и дека се согласува со него;
- е свесен за ризиците и дека на сопствен ризик учествува во акцијата;
- презема одговорност за личното однесување во групата за време на акцијата;
- презема обврска да ги почитува и спроведува упатствата на водичот;
- се обврзува да се опреми со соодветна облека, обувки и друга опрема за учество;
- ја поседува физичката подготвеност неопходна за надминување на предвидените напори.

ОТКАЖУВАЊЕ, ОДЛОЖУВАЊЕ И ПРЕКИН НА АКЦИЈАТА

Член 12.

Организаторот има право да ја откаже, одложи или прекине акција, особено во следниве случаи:

- во случај на неповолни временски услови;
- ако не може да обезбеди водич на ФПСМ;
- доколку при подготовката или изведувањето на акцијата не се преземени соодветни безбедносни мерки;

- ако водењето го врши необучено или неовластено лице;
- доколку водичот не ги почитува одлуките и упатствата на организаторот на акцијата;
- ако се утврди дека водич или повеќе водичи стекнуваат непотребна материјална корист при извршувањето на организациските задачи или водење;
- доколку не е собран доволен број пријави за покривање на трошоците;
- во случај на виша сила.

Во случај на откажување или одложување на акцијата, организаторот навремено ќе ги информира сите пријавени членови. Во случај на откажување на акцијата, организаторот ќе одлучи за начинот на враќање на авансот.

За време на акцијата, водичот има право да го промени планот на акцијата или да го прекине доколку смета дека тоа го бараат околностите.

III. ВОДЕЊЕ НА АКЦИЈАТА

ВОДЕЊЕ НА АКЦИЈАТА

Член 13.

Планинарските акции можат да ги водат само водичи на ФПСМ со валидна лиценца за водич.

Водичките задачи при планинарски акции до ниските планини во летни услови (А стандард) кои се наоѓаат во близина на седиштето на планинарскиот клуб организатор, во случај кога водич на ФПСМ не е достапен, може да ги извршува искусен планинар кој е член на планинарски клуб повеќе од 10 години.

Должностите на помошник водич на акцијата може да ги извршуваат водичи на ФПСМ, носители на образовен назив во ФПСМ или планинари, членови на планинарски клуб повеќе од 3 години кои се назначени од планинарскиот водич на акцијата.

ЗАДАЧИ НА ВОДИЧОТ НА ФПСМ

член 14.

Задачите на водичот за ФПСМ се распоредени на следниов начин:

- Правилникот на Комисијата за планинарски водичи и уредување на водичката дејност
- **Програмата за летна (А стандард) и програмата за зимска (Б стандард) обука** (квалификација за водење на терени и услови опишани со соодветниот стандард – А, В, С, D, Е, F и G).
- **Правилникот и постапката за лиценцирање на водичи при ФПСМ** (овластување за самостојно водење на терен и под услови опишани во стандардот за квалификација)

Врз основа на должностите преземени во Комисијата за планинарски водичи при ФПСМ, водичите се должни совесно да ги водат планинарски акции, походи и маршеви на теренот и под услови опишани со соодветниот стандард за квалификации, да бидат членови на планинарските клубови и да ги извршуваат своите членски и водички должности во него, постојано да го усовршуваат своето знаење со посетување на предавања, вежби, курсеви и семинари, да не водат лица без соодветна опрема или лица за кои сметаат дека не се способни да ги надминат очекуваните напори, редовно да поднесуваат извештаи од водењето на акции, да имаат соодветни лична и техничка опрема за време на водење, да се вклучат во давање на помош, а по потреба и да ја прекинат нивната активност во случај на повик за спасување, да се грижи за сопственото здравје и физичка подготвеност, да ја промовира заштитата на природата и спомениците на културата, ја носат значката за планинарски водич на видно место при водење, да поседуваат валидна легитимација за водич, организираат акции во согласност со прописите на ФПСМ и

законите на Републиката, да го почитуваат Кодексот на македонските планинари како и да се придржуваат до планинарската етика и другите безбедносни услови. Во случај на сомневање за професионална грешка при извршувањето на водичките активности како и по пријава од страна на учесник, надлежна за одлучување е Комисијата за планинарски водичи на ФПСМ.

МЕТОДИ НА ВОДЕЊЕ

Член 15

За време на акција водичот и помошниците се грижат за движењето и престојот на групата, како и за други детали поврзани со функционирањето на групата, посветувајќи особено внимание на:

- интегритет на групата (со броење членови, поставување на темпото, чекање на раскрсниците и други клучни точки, организирана поделба на групата доколку е потребно итн.);
- ориентација и избор на вистинскиот пат (одење на чело на групата, реагирање во случај на сомнеж итн.);
- време (временски распоред на движење);
- безбедност;
- претставување на групата;
- организирање помош во случај на неволја или несреќа;
- промовирање на етичките принципи и подучување на членовите на групата (за правилата за движење, заштита на животната средина, опрема, користење на пешачки патеки и домови, однесување на групата итн.).

ПОМОШНИЦИ НА ВОДИЧОТ

Член 16

Во зависност од сложеноста на акцијата и бројот на учесници, водичот назначува еден или повеќе помошници, по можност така што на акцијата која вклучува планинарење во летни услови (терени и услови опишани во стандардот А) еден водич или помошник се грижи за секои десет учесници; и на акции кои вклучуваат зимско планинарење, (терени и услови опишани во стандардот Б) доволен број на професионално обучени лица (водичи, алпинисти, спасител, инструктори). Помошниците ги имаат правата и должностите што им ги доверува водичот, како и правата и должностите што произлегуваат од одредбите на овие прописи и други акти на ФПСМ.

УЧЕСНИК НА АКЦИЈАТА

Член 17

За време на акцијата, учесникот на акцијата мора:

- да се грижи за сопствената безбедност и безбедноста на другите планинари;
- да ги следи упатствата на водичот;
- да се однесува во согласност со принципите на планинарската етика; и
- да го штити на угледот на планинарскиот клуб.

За време на акцијата, учесникот е одговорен пред водичот. Водичот не е одговорен за лице кое самоиницијативно ќе се оддалечи од водената група, без негово знаење или против неговите упатства.

Водичот има право да одбие учество или да исклучи учесник за кој смета дека не поседува соодветни вештини, физичка подготвеност или опрема, како и член чие однесување го нарушува текот на акцијата или ја загрозува безбедноста на групата. Водичот не може да исклучи учесник на место каде што исклучувањето и понатамошното самостојно движење на исклучениот учесник директно ја загрозува неговата безбедност.

Водичот може да ја образложи одлуката за исклучување на местото на одлучување, а по акцијата е должен да му даде објаснување на организаторот. По барање на организаторот, објаснувањето мора да се достави во писмена форма.

ТРОШОЦИ ЗА ВОДЕЊЕТО

член 18

Водењето на планинарски акции во организација на планинарските клубови е волонтерски и не може да се врши како комерцијална активност (за остварување профит за членовите на здружението или самото здружение).

Водичот има право да ги покрие трошоците за превоз и ноќевање на акцијата што го води, а во договор со организаторот може да се покријат и други трошоци за волонтерство во рамките предвидени со Законот за волонтерство.

При користење на планинарски домови, куќи и засолништа за време на активностите на водич, водичите на ФПСМ ги остваруваат правата регулирани со Правилникот за управување и работа со планинарски домови (домови, куќи, засолништа) на ФПСМ.

ЗАКЛУЧОК ОД АКЦИЈАТА

член 19

Најдоцна 15 дена по завршувањето на акцијата, водичот мора да поднесе извештај до организаторот и да ги усогласи трошоците. Во случај на недостапност на водичот или овластен претставник на организаторот, горенаведените трансакции ќе се склучат во првата можна можност, но не повеќе од 60 дена по завршувањето на акцијата.

IV. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

НАДЗОР И ТОЛКУВАЊЕ

Член 20

Надлежна за надзор во спроведувањето на овој Правилник е Комисијата за планинарски водичи на ФПСМ и регионалните ограноци.

ФПСМ, преку Комисија за водичи и регионалните ограноци во чие подрачје се наоѓа седиштето на организаторот или дестинацијата на акцијата, може:

- да го предупреди организаторот на недостатоци во организирањето и водењето на акцијата и да советува како да ги отстрани,
- да предупреди за пропустите на водич кој непрофесионално ја извршува својата водичка дејност или чии постапки ги доведуваат во непосредна опасност учесниците на акцијата и да постапат кон него во согласност со Правилникот на Комисијата за планинарски водичи и регулирање на водичката дејност на ФПСМ како и врз основа на другите сродни акти.

Организаторот е должен да ги земе предвид добиените предупредувања или инструкции.

Надлежна за толкување на одредбите од овој Правилник е Комисијата за планинарски водичи на ФПСМ.

ХАРМОНИЗАЦИЈА И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

Член 21

Имајќи ги предвид постоечките практики, достапноста на кадар-водичи во планинарските клубови, процесот на воспоставување комуникација со **регионалните ограноци**, времето и напорот потребни за обука на заинтересираните членови и потребата од усогласување на внатрешните акти на планинарските клубови, целосното спроведување на овој Правилник ќе започне три

години од денот на неговото донесување. Одложената примена се однесува само на оние одредби кои директно се поврзани со потребата на водичите. Спроведувањето на сите останати одредби во поглед на организација, одговорност, спроведување на планинарските акции е целосно и без одлагање. Во наведениот период, ФПСМ преку Комисијата за планинарски водичи ќе обезбеди поддршка за координација на интерните акти на членките поврзани со организирање на акции и активностите на водичите.

Ако планинарскиот клуб кој е член на ФПСМ не сака да ги применува овие прописи или ако по три години од нивното донесување не ги исполнува условите за нивна примена, за тоа мора да ја извести ФПСМ по пат на писмена изјава во кој е должен да изјави дека презема целосна одговорност за последиците кои можат да настанат при организирање и спроведување на екскурзии спротивно на овие прописи.

ВЛЕГУВАЊЕ ВО СИЛА

Член 22

Овој Правилник влегува во сила 8 ден по неговото објавување на веб страната на Федерацијата за планинарство на Северна Македонија.

ФПСМ
Претседател
Зоран Читкушев